

INFRAȚIUNEA DE CONSTRÂNGERE DE A FACE DECLARAȚII ÎN ABORDAREA SAVANȚILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA

Elena JENUNCHI

Doctorandă, Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”, Republica Moldova
e-mail: elenajenunchi@yahoo.com
<https://orcid.com/0000-0002-0587-6883>

În prezentul articol sunt prezentate rezultatele analizei abordărilor doctrinare naționale cu privire la infracțiunea de constrângere de a face declarații. Subiectul cercetat deține un fundament doctrinar suficient, iar analiza doctrinei autohtone contribuie considerabil la elucidarea mai multor aspecte ale acestuia. Publicația invocă lucrările științifice ale savanților din țara noastră referitoare la infracțiunea analizată. Sunt puse în lumină concepții, opinii și idei ale doctrinarilor; analiza cărora contribuie la: soluționarea unor probleme teoretice legate de natura juridică a faptei de constrângere de a face declarații; definirea unor noțiuni utilizate în formularea normei; delimitarea infracțiunii de constrângere de a face declarații de unele fapte penale și nepenale adiacente; identificarea unor eventuale lacune legislative în dispoziția art.309 CP RM „Constrângerea de a face declarații”.

Cuvinte-cheie: *constrângere, doctrină, drept, amenințare, acte ilegale.*

CRIME OF COERCION TO MAKING DECLARATIONS, AS VIEWED BY THE SCIENTISTS FROM THE REPUBLIC OF MOLDOVA

This study presents the results of analysis of national doctrinal approaches to the crime of coercion to making declarations. The subject under study is based on a sufficient doctrinal foundation, while the analysis of the national doctrine contributes, to a significant extent, to highlighting a bigger number of aspects thereof. This publication makes a reference to the scientific theses of the scientists from our country concerning the crime under analysis. There are highlighted the concepts, opinions and ideas of the theoreticians, whose analysis contributes to: settling certain theoretical challenges concerning the legal nature of such a deed as coercion to making declarations; defining certain notions that are used to formulate this standard; delimiting the crime of coercion to making declarations from certain related criminal or noncriminal deeds; and identifying some potential legislative gaps in the provisions of Article 309 of the Criminal Code of the Republic of Moldova ‘Coercion to Making Declarations’.

Keywords: *coercion, doctrine, law, threat, unlawful deeds.*

L’INFRACTION DE CONTRAINTE DE FAIRE DES DÉCLARATIONS DANS L’APPROCHE DES SAVANTS DE LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA

Dans cette étude nous ont présenté les résultats de l’analyse des approches doctrinales nationales sur l’infraction de contrainte de faire des déclarations. Le sujet étudié détient une base doctrinaire suffisante et l’analyse de la doctrine autochtone contribue considérablement à l’élucidation de plusieurs aspects de celui-ci. Cette publication invoque les recherches scientifiques des savants de notre pays sur l’infraction analysée. Les conceptions, les opinions et les idées des doctrinaires sont mises en évidence, et l’analyse de celles-ci contribuent à : la résolution de certains problèmes théo-

riques liés à la nature juridique du fait de contrainte de faire des déclarations ; la définition de certaines notions utilisées dans la formulation de la norme ; la délimitation de l'infraction de contrainte de faire des déclarations de certains faits pénaux et non-pénaux adjacents ; l'identification de certaines lacunes législatives éventuelles dans la disposition de l'article 309 du Code Pénal de la République de Moldova « Contrainte de faire des déclarations ».

Mots-clés : *contrainte, doctrine, droit, menace, actes illégaux.*

ПРЕСТУПЛЕНИЕ ПО ПРИНУЖДЕНИЮ К ДАЧЕ ПОКАЗАНИЙ С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ МОЛДАВСКИХ УЧЕНЫХ

В данной статье представлены результаты анализа национального доктринального подхода к преступлению по принуждению к даче показаний. В основе исследуемой темы - солидный доктринальный фундамент, а анализ национальной доктрины способствует, в значительной мере, прояснению множества её аспектов. В статье делаются ссылки на научные работы учёных нашей страны, касающиеся анализируемого преступления. Освещаются концепции, мнения и идеи теоретиков, анализ которых способствует разрешению теоретических проблем, касающихся юридического характера деяния по принуждению к даче показаний; также даётся определение некоторым понятиям, используемым для формулировки данной нормы, а преступление по принуждению к даче показаний отделено от некоторых смежных уголовных и неуголовных деяний; выявлены некоторые законодательные пробелы в положениях статьи 309 Уголовного кодекса Республики Молдова «Принуждение к даче показаний».

Ключевые слова: *принуждение, доктрина, право, угроза, противозаконные деяния.*

Introducere

Infrațiunea de constrângere de a face declarații este stipulată la art.309 Cod Penal al RM, intitulat „Constrângerea de a face declarații” din Capitolul XIV- „Infrațiuni contra justiției”. Conform dispoziției articolului dat, constrângerea de a face declarații reprezintă constrângerea persoanei, prin amenințare sau prin alte acte ilegale, de a face declarații, de a încheia acord de recunoaștere a vinovăției, constrângerea, în același mod, a expertului de a face concluzia sau a traducătorului, sau a interpretului de a face o traducere sau interpretare incorectă, de către persoana care constată infrațiunea, ofițerul de urmărire penală, procuror sau de către judecător, dacă aceasta nu constituie tortură, tratament inuman sau degradant. [1] Infrațiunea prevăzută la art.309 CP RM, după cum s-a menționat, face parte din categoria infrațiunilor contra justiției. Rațiunea incriminării infrațiunilor contra justiției rezidă în necesitatea de a ocroti, prin mijloace de drept penal, activitatea de îndeplinire a justiției. Justiția – ca ide-

al și ca valoare socială – trebuie să fie direcționată cu prioritate spre apărarea intereselor generale ale societății, ordinii de drept, precum și a drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor. De aceea, atentatele infracționale care împiedică îndeplinirea justiției periclitează nu numai activitatea organelor judiciare, dar și valori sociale protejate de normativitatea penală. [2]

Metodologia de cercetare folosită în prezentul studiu implică, în primul rând, metoda de analiză, urmată de cea istorică și logică. Metoda analizei a fost utilizată pentru realizarea studiului opiniilor doctrinare în problema studiată și estimarea importanței științifice a rezultatelor cercetărilor efectuate în domeniul investigat; prin metoda istorică s-a realizat cercetarea abordărilor savanților în evoluția lor istorică corespunzătoare modificărilor legislative operate în legea penală; metoda logică a pus la dispoziție procedee și operațiuni metodologice prin care s-a creat posibilitatea identificării structurii, conținutului și dinamicii abordării subiectului analizat în doctrina națională.

Idei principale ale cercetării

În doctrina autohtonă mai mulți autori au abordat în diverse lucrări subiecte referitoare la constrângerea de a face declarații. Pentru o analiză cât mai completă vom sistematiza materialele științifice în dependență de etapa publicării acestora și problemele abordate în conținut.

Una din primele caracteristici juridico-penale a elementelor componente de infracțiune, însoțită de exemplificarea amplă a elementelor și semnelor constitutive obiective și subiective, stabilite de legea penală, care stipulează fapta de constrângere de a face declarații, este realizată de doctrinarii autohtoni Brînză S. și Stati V., care au elaborat *Tratatul de Drept Penal. Partea Specială*, în două volume, în Vol.II, editat în anul 2011. În prezenta lucrare găsim o caracteristică generală a elementelor componente de infracțiuni, o exemplificare amplă a elementelor și semnelor obiective și subiective, stabilite de legea penală, care prevedea fapta de constrângere de a face declarații până la modificarea Codul Penal prin Legea Nr.252 din 08.11.2012. [3] Atunci infracțiunea de constrângere de a face declarații era incriminată într-o variantă-tip și într-o variantă agravată: în varianta-tip, fapta în cauză era incriminată la alin. (1) art.309 CP RM, constând în constrângerea persoanei, prin amenințare sau prin alte acte ilegale, de a face declarații la interogatoriu, constrângerea, în același mod, a expertului de a face concluzia sau a traducătorului ori a interpretului de a face o traducere sau o interpretare incorectă de către cel care efectuează urmărirea penală. Iar ca circumstanțe agravante, la alin.(2) art.309 CP erau prevăzute situațiile în care acțiunile ilegale erau însoțite de:

- a) aplicarea violenței;
- b) tratamente crude, inumane sau degradante;
- c) încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției. [4]

Relevăm că, ulterior prin Legea Nr.252 din 08-

11-2012 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, publicat în M.O. nr.263-269 art.855, 21.12.2012, s-au operat modificări esențiale ale normei penale ce incriminează acțiunile de constrângere de a face declarații și circumstanțele, care în redacția veche a Codului Penal erau prevăzute în calitate de agravante, acum constituie o condiție impusă de respectiva norma penală și anume acțiunile nominalizate sunt considerate ca infracțiunea de constrângere de a face declarații „...dacă aceste acțiuni nu constituie tortură, tratament inuman sau degradant”. Considerăm că respectivele modificări ale art.309 CP RM au fost impuse de necesitatea calificării corecte și delimitării infracțiunii analizate de infracțiunea prevăzută la art.166¹ *Tortură, tratament inuman sau degradant*.

Autorii au relevat în contextul caracterizării pericolului social al constrângerii de a face declarații că, obiectul juridic principal al infracțiunii analizate este format din relațiile sociale cu privire la contribuirea la înfăptuirea justiției, sub aspectul neadmiterii constrângerii unor persoane care participă la un proces penal să săvârșescă anumite acțiuni contrar voinței lor, obiectul juridic secundar fiind compus de relațiile sociale cu privire la libertatea morală a persoanei. În cazul circumstanței agravate, art.309 alin.(2), lit. a) - infracțiunea aduce atingeri relațiilor sociale cu privire la integritatea corporală sau la sănătatea persoanei iar în cazul modalității agravate prevăzute la alin.(2) lit.b) – infracțiunea în cauză aduce atingeri relațiilor sociale cu privire la integritatea fizică sau psihică a persoanei. De asemenea, în lucrarea respectivă savanții au pus în relevanță semnificația noțiunii de „constrângere” ca influențare asupra victimei, astfel încât cea din urmă să fie lipsită de posibilitatea de a-și dirija acțiunile. Vom remarca și motivele infracțiunii în cauză enumerate de către doctrinari, precum: interesul material, năzuința de a se autoafirma, înțelegerea denaturată a obligațiilor de serviciu sau incapacitatea de a soluționa pe căi legale problema procesuală creată, etc. [5]

Prezintă interes poziția autorilor referitoare la subiectul infracțiunii prevăzute la art.309 CP RM. În lucrarea respectivă se menționează că, în cazul în care orice altă persoană, adică alta decât cea care efectuează urmărirea penală, întreprinde careva acțiuni de constrângere asupra martorului, părții vătămate- să facă declarații mincinoase, asupra expertului în scop de a obține concluzii sau declarații false sau asupra interpretului sau traducătorului – să facă interpretări sau traduceri incorecte, răspunderea se va aplica nu în baza art.309 CP RM, dar conform art.314 CP RM „, Constrângerea de a face declarații mincinoase, concluzii false sau traduceri incorecte ori de a se eschiva de la aceste obligații”. Ținând cont de faptul că poziția autorilor rezidă în legislația penală existentă anterior modificărilor invocate, astăzi intervenim cu opinia că, de fapt, cercul subiecților infracțiunii de constrângere de a face declarații este mult mai mare. Considerăm oportun de a include în rândul acestora ofițerul de investigație și alte persoane care întreprind măsuri de constrângere cu acordul expres sau tacit al persoanei care efectuează urmărirea penală. În majoritatea cazurilor, anume aceste persoane primele contactează cu bănuitul, martorul sau partea vătămată, spre exemplu, și în cele mai multe cazuri anume ele pot influența direct declarațiile acestora, scopul de cele mai multe ori fiind dorința de a se autoafirma sau înlesnirea procesului penal sau și mai perfect ar fi obținerea unui acord de recunoaștere a vinovăției.

Ulterior, în 2015, doctrinarii Brînză S. și Stati V. în lucrarea - *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol.II.*, Chișinău 2015 prezintă o caracteristică minuțioasă a elementelor componente de infracțiune prevăzută la art.309 CP RM în redacția ulterioară modificărilor legii penale din 2002. Autorii debutează în analiză cu concepții ce țin de obiectul juridic special al infracțiunii, se referă la caracterul complex al acestuia, considerându-l alcătuit *din obiectul juridic principal*- relațiile sociale cu privire la contribuirea la îndeplinirea justiției,

sub aspectul neadmiterii constrângerii unor persoane participante la procesul penal să săvârșească acțiuni ce nu corespund cu voința lor, și *obiectul juridic secundar* - relațiile sociale cu privire la libertatea psihică, integritatea corporală sau sănătatea persoanei. Referindu-se la victima infracțiunii de constrângere de a face declarații, savanții enumeră persoanele ce pot fi victime ale infracțiunii analizate (bănuțit, învinuit, victimă - în sens procesual, parte vătămată, martor, parte civilă, parte civilmente responsabilă, expert, traducător, interpret) cât și fac referire la persoanele ce nu pot fi victime ale infracțiunii date, cum ar fi, de exemplu, specialistul. În cazul constrângerii unor astfel de persoane, pentru a le face să săvârșească acțiuni ce nu corespund cu voința lor, se va aplica, după caz, art.152,155, etc. din CP RM sau art.78 Codul Contravențional. Cât despre latura obiectivă a infracțiunii analizate, autorii menționează cazurile când faptele ilegale nu atrag răspunderea conform art.309 CP RM. Acestea sunt: 1) constrângerea persoanei la eschivarea de la depunerea declarațiilor; 2) constrângerea expertului la eschivarea de la formularea concluziilor sau declarațiilor; 3) constrângerea traducătorului ori a interpretului la eschivarea de la efectuarea interpretărilor sau traducerilor. Pentru calificarea faptei în baza art.309 CP RM, nu are importanță dacă persoana este constrânsă să facă declarații false sau veridice, cum nu contează dacă expertul este constrâns să facă o concluzie falsă sau veridică, aceasta și prezintă principala deosebire dintre art.309 CP RM și art.314 CP RM. [6] Latura subiectivă fiind caracterizată prin intenție directă, iar despre motivele infracțiunii de constrângere de a face declarații, cercetătorii susțin că cele mai des întâlnite sunt: interesul material, năzuința de autoafirmare, înțelegerea denaturată a obligațiilor de serviciu, incapacitatea de a soluționa pe căi legale problema procesuală creată. În lucrarea dată este deja nominalizat și judecătorul de instrucție în ca-

litate de subiect al infracțiunii de constrângere de a face declarații.

Este de apreciat interpretarea autorilor acestei lucrări referitoare la noțiunea de „alte acte ilegale” precum violența, hipnoza, profitarea de starea de dependență a victimei sau profitarea de vulnerabilitatea victimei, tehnica influențării psihologice graduale, tehnica influențării psiholingvistice, etc. Ultimele două reprezentând tehnici manipulative de influențare psihologică, însă pentru noi reprezintă interes argumentele autorilor referitor la violență ca metodă de constrângere. Doctrinarii constată că aplicarea violenței în contextul infracțiunii de constrângere de a face declarații poate atinge intensitatea maximă de vătămare medie a integrității corporale sau a sănătății și în acest caz nu este necesară calificarea suplimentară conform art.152 CP RM sau conform art.78 din Codul Contravențional. Astfel, va fi încălcat principiul de neadmitere a sancționării duble a aceleiași fapte. Însă, dacă violența aplicată se exprimă în vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății, cele comise trebuie calificate doar conform art.151 CP RM, nu și conform art.309 CP RM, fiind iarăși în situația neadmiterii sancționării duble a aceleiași fapte. [7] Susținem această viziune și suntem adepții celor menționate mai sus și doar în cazul în care violența îmbracă forma de tortură, tratament inuman sau degradant, răspunderea se va aplica conform art.166¹ CP RM.

Un alt autor autohton care elucidează în materialele sale științifice probleme referitoare la calificarea infracțiunii de constrângere de a face declarații este I. Macari, care a publicat în anul 2003 manualul Drept Penal al R.M. Partea Specială. În lucrare se relevă că, latura obiectivă a infracțiunii de constrângere de a face declarații se caracterizează prin „constrângerea persoanei, prin amenințare sau prin alte acte ilegale, de a face declarații la interogatoriu sau constrângerea expertului de a-și da concluzia sau constrângerea traducătorului de a face o traducere incorectă, de

către persoana care efectuează urmărirea penală sau ancheta preliminară”. [8] Savantul consideră că, în cazul infracțiunii de constrângere de a face declarații, constrângerea se manifestă prin „provocarea la interogatori, falsificarea dovezilor, încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției, promisiunile false de a clasa dosarul penal, de a schimba măsura de pedeapsă, de a permite întrevvedere cu membrii familiei și rudele, de a permite primirea coletelor, etc.” Ca acte ilegale, în cazul infracțiunii de constrângere de a face declarații, autorul consideră și „supunerea celui interogat hipnozei, constrângerea acestuia de a folosi mijloace narcotice, alcoolul, etc.”

Autorul caracterizează latura subiectivă prin intenție directă, vinovatul dându-și seama că prin mijloacele ilegale de constrângere aplicate, impune participantul la procesul penal să facă declarații și este conștient și își dorește ca anume pe această cale să obțină aceste declarații. Este remarcabilă și ipoteza susținută de cercetător referitoare la *batjocoră* ca modalitate de violență psihică. Adică acele acțiuni, care înjosec demnitatea persoanei interogate, cauzându-i prin aceasta suferințe morale sau fizice (referitor la naționalitatea sa sau la deficiențele sale fizice, i se îndreaptă în ochi o sursă de lumină puternică, i se refuză să primească medicamentele necesare etc.). [9]

La analiza juridico-penală a infracțiunii de constrângere de a face declarații recurge și Alexandru Borodac în Manualul Drept Penal, Partea Specială (Chișinău, 2004). În lucrarea respectivă, autorul debutează cu caracteristicile laturii obiective ale infracțiunii și ale victimei, enumerând persoanele ce pot fi victime ale infracțiunii analizate. Ulterior, definind noțiunile de constrângere, amenințare, alte acte ilegale, notând și particularitățile acestora. De exemplu, referitor la alte acte ilegale de constrângere, autorul subliniază că se înțelege audierea bănuțului, învinuțului, inculpatului în stare de oboșală sau pe timpul nopții, insultarea sau umilirea

martorului, obținerea unei concedieri de la lucru, obținerea arestării, lipsirea de întrevederi, prezentarea unor declarații false ale altor persoane, etc. Dintre aceste acte face parte și hipnoza, administrarea substanțelor narcotice, influența extrasenzorială etc. [10] De menționat este faptul că, actele de constrângere trebuie delimitate de metodele tactice și psihologice ilegale de audiere. De exemplu, provocarea unei nervozități, a supărării, și a altor particularități ale caracterului persoanei audiate pentru a-i trezi sentimentul invidiei, răzbunării, ostilității. Ilegală se consideră și utilizarea înșelăciunii la audierea persoanelor. Deși aceste metode se consideră ilegale, ele de obicei pot fi pedepsite în mod disciplinar. Constrângerea de a face declarații este mai periculoasă în cazul în care se aplică pentru obținerea declarațiilor false, deși ea se consideră penal condamnată și în cazul obținerii declarațiilor adevărate. Infraacțiunea se consideră consumată din momentul aplicării constrângerii, indiferent de faptul dacă s-au obținut sau nu declarațiile cerute.

O contribuție remarcabilă la doctrina națională aduce savantul Gheorghe Ulianoschi, dr. în drept, conf. univ., prin publicarea unui șir de lucrări științifice referitoare la infraacțiunile care împiedică îndeplinirea justiției, în general, și la constrângerea de a face declarații, în particular. Lucrarea publicată în anul 1999 „Infraacțiuni care împiedică îndeplinirea justiției” prezintă un interes deosebit, după cum menționează și Alexei Barbăneagră în prefața lucrării respective : „Justiția se îndeplinește în numele legii numai de către instanțele judecătorești - este stipulat în art. 14 Constituția Republicii Moldova. Din această prevedere se desprinde clar, sensul restrâns al noțiunii de „justiție”. Codul penal al RM, formulând componentele de infraacțiuni, îi atribuie acestui termen un sens mai larg incluzând și activitatea organelor de urmărire penală, a procurorului, anchetatorului, a altor persoane ce efectuează cercetarea penală. În condițiile separației puterilor

în stat, activitatea de îndeplinire a justiției are o însemnătate deosebită, deoarece justiția are menirea de a apăra drepturile și libertățile persoanei, dreptul la proprietate, ordinea constituțională, mediul ambiant, suveranitatea, independența, precum și întreaga ordine de drept.” [11] Pe lângă faptul că savantul, în lucrarea respectivă prezintă o clasificare a infraacțiunilor care împiedică îndeplinirea justiției, de menționat sunt și aspectele generale și comune ale infraacțiunilor de acest tip, invocate de doctrinar. Obiectul juridic general este abordat ca fiind unic pentru toate infraacțiunile care împiedică îndeplinirea justiției și alcătuit din ansamblul de valori și relații sociale apărate prin normele Părții Speciale ale Codului Penal. Obiectul generic al infraacțiunilor date este, conform opiniei autorului, alcătuit din valorile și relațiile sociale privitoare la buna îndeplinire a justiției. Subscriem acestei definiții, deoarece, după cum remarcă și autorul în lucrarea respectivă, referitor la obiectul generic al infraacțiunilor care împiedică îndeplinirea justiției, s-au conturat mai multe puncte de vedere, având în vedere faptul că noțiunea de justiție a fost analizată de către doctrinari în sens restrâns cât și în sens larg. Astfel, adepții primei opinii interpretează noțiunea de justiție limitându-se doar la activitatea de soluționare a cauzelor penale de către instanța de judecată. Adică, conform acestei opinii, infraacțiunile care atentează la executarea hotărârilor judecătorești este necesar de a fi parte a grupului de infraacțiuni contra ordinii de administrare și nu contra justiției. Acest concept are ca punct de reper prevederile constituționale care prevăd faptul că justiția se realizează numai de către instanțele judecătorești. Al doilea punct de vedere, adepții cărora suntem și noi, definește justiția într-un aspect mai larg, potrivit căruia justiția include pe lângă activitatea propriu-zisă a instanțelor judecătorești și alte activități, care contribuie la îndeplinirea justiției, de exemplu organul de urmărire penală. Considerăm că atunci când în

activitatea organului de urmărire penală, procuraturii sau instanței de judecată, se săvârșesc infracțiuni care aduc atingeri nemijlocit procesului înfăptuirii justiției atunci este justificată apartenența acestora în grupul infracțiunilor care împiedică înfăptuirea justiției. Căci da, după cum menționează și autorul în lucrarea respectivă, în rândul acestor organe judiciare se săvârșesc și alte tipuri de infracțiuni, cum ar fi de exemplu luarea de mită, însă legiuitorul a inclus în capitolul dat anume infracțiunile care aduc atingere nemijlocit procesului înfăptuirii justiției. [12]

Savantul Gheorghe Ulianovschi publică în coautorat cu Ion Curmei un șir de articole științifice referitoare la cele mai diverse aspecte ale caracteristicii juridico-penale a infracțiunii de constrângere de a face declarații. În ediția Nr. 1 (183) / 2016 a Revistei Naționale de Drept, în care autorii publică articolul cu titlul „*Latura obiectivă a infracțiunii de constrângere de a face declarații*”, investigatorii fac referire la latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la art. 309 CP RM, care, în opinia acestora, constă în fapta prejudiciabilă, exprimată în acțiunea fie de constrângere a persoanei, prin amenințare sau prin alte acte ilegale, de a face declarații, de a încheia acord de recunoaștere a vinovăției, fie de constrângere, în același mod, a expertului de a trage concluzia sau a traducătorului, sau a interpretului de a face o traducere sau interpretare incorectă, întrucât latura obiectivă constituie manifestarea exterioară a faptei infracționale. [13] Acțiunea prejudiciabilă, conform autorilor, cunoaște câteva modalități alternative, precum : - constrângerea persoanei prin amenințare sau prin alte acte ilegale, de a face declarații sau de a încheia acordul de recunoaștere a vinovăției ; - constrângerea expertului prin amenințare sau alte acte ilegale, de a trage concluzia ; și – constrângerea traducătorului ori a interpretului prin amenințare sau prin alte acte ilegale, de a face o traducere sau interpretare incorectă. [14]

Aceiași autori în publicația cu titlul „*Subiectul și latura subiectivă a infracțiunii de constrângere de a face declarații*” din Nr. 2(186) a Revistei Naționale de Drept din 2016, se referă la subiectul și latura subiectivă a infracțiunii de constrângere de a face declarații. Este de menționat faptul că, în acest articol autorii fac referire la definiția torturii, formulată în art.1 din Convenția împotriva torturii și a altor tratamente crude, inumane sau degradante din 10.12.1984, subiectul torturii, pe lângă un funcționar de stat sau altă persoană care acționează cu titlu oficial, poate fi, de asemenea o persoană privată care acționează la inițiativa sau cu consimțământul expres sau tacit al acesteia. Cercetătorii sunt de părerea că, legislatorul din RM a redus în mod semnificativ această formulare, neprevăzând recunoașterea ca subiect al constrângerii de a face declarații a unei persoane care acționează în calitate oficială, precum și a unei persoane private care acționează la inițiativa unui funcționar. [15] Considerăm abordarea în cauză motivată și susținem propunerea de a adera la acest concept și de a include în dispoziția infracțiunii de constrângere de a face declarații , în calitate de subiect activ orice persoană fizică, pasibilă de răspundere penală, care acționează cu acordul, la îndemnul, instigatorului sau a persoanei care efectuează urmărirea penală.

Autorii Mihai Poalelungi, Igor Dolea, Tatiana Vizdoagă în lucrarea „Manualul Judecătorului pentru cauze penale ”, au specificat că „în cazul în care constrângerea exercitată asupra victimei nu adoptă forma torturii, fapta nu va putea fi calificată în baza alin.(3) art.166¹ CP RM. Astfel, în ipoteza când persoana care constată infracțiunea, ofițerul de urmărire penală, procurorul sau judecătorul: 1) constrânge prin amenințare sau prin alte acte ilegale bănuitul, învinuitul, inculpatul, victima (în sens procesual), partea vătămată, martorul, partea civilă sau partea civilmente responsabilă să facă declarații; 2) constrânge prin amenințare sau prin alte acte ilegale

bănuitul, învinuitul sau inculpatul să încheie acordul de recunoaștere a vinovăției; 3) constrânge prin amenințare sau prin alte acte ilegale expertul să facă concluzia; 4) constrânge prin amenințare sau prin alte acte ilegale traducătorul sau interpretul să facă o traducere sau o interpretare incorectă, - răspunderea se va aplica nu în baza alin.(3) art.166¹ CP RM, dar conform art.309 CP RM”. [16]

Vom menționa în contextul analizei întreprinse și articolul „*Alte acte ilegale în cazul constrângerii de a face declarații: aspecte penale și procesual penale*” a autorului Ghenadie Pavliuc, judecător în cadrul Judecătoriei Chișinău ca un exemplu de coroborare eficientă a abordărilor doctrinare și aspectelor practice ale aplicării normei ce stipulează răspunderea penală pentru infracțiunea analizată. Acesta menționează că tehnicile și tacticile psihologice în efectuarea audierii n-ar trebui să excludă libertatea de voință și ar trebui utilizate în strictă conformitate cu normele procedurale. Hipnoza, înșelăciunea și coruperea sunt tipuri de influențare psihologică ilegală asupra persoanei audiate. În art. 309 din Codul penal al Republicii Moldova („Constrângerea de a face declarații”) astfel de acte nu sunt menționate. Autorul propune legislatorului ca în acest articol expresia „constrângerea persoanei, prin amenințare sau prin alte acte ilegale” să fie înlocuită prin expresia „influențarea ilegală asupra persoanei, prin amenințare sau prin alte acte”. [17]

Nemijlocit la cercetarea elementelor componenței infracțiunii de constrângere de a face declarații se referă Comentariul Codului Penal al RM, elaborat de către un grup de cercetători, din care fac parte Gheorghe Alecu, Viorel Berliba, Vitalie Budeci ș.a., și editat sub redacția savantului Alexei Barbăneagră. Această lucrare prezintă interes deosebit în ceea ce ține de definirea „*altor acte ilegale de constrângere*”, în sensul că acestea ar putea fi considerate audierea bănuितului sau învinuitului în stare de oboseală sau în timpul nopții, insultarea și umilirea

martorului, cu scopul determinării lor la depunerea declarațiilor. [18]

De asemenea în lucrarea analizată autorii se referă la forma de participare în cazul constrângerii de a face declarații și susțin că, infracțiunea prevăzută la art.309 CP RM poate fi săvârșită cu participare în formă simplă sau complexă. Pentru existența participăției simple –coautoratul- este necesar ca făptuitorii să dispună de calitatea specială cerută autorului iar în cazul participăției complexe organizator, instigator sau complice poate fi orice persoană. [19]

Concepțiile, opiniile și ideile doctrinarilor autohtoni constituie pivotul oricărei cercetări științifice iar doctrinarul I. Macari susține că concepțiile referitoare la infracțiunea de constrângere de a face declarații au o importanță deosebită, acestea contribuind la: soluționarea unor probleme teoretice legate de natura juridică a faptei de constrângere de a face declarații; delimitarea infracțiunii de constrângere de a face declarații de unele fapte penale și nepenale adiacente; explicarea unor noțiuni; identificarea unor lacune legislative în dispoziția art.309 CP RM etc. [20]

Concluzii

În urma celor analizate se poate formula concluzia că în patrimoniul doctrinar național există un șir de lucrări științifice ce se referă la infracțiunea de constrângere de a face declarații. Se impune, însă, efectuarea unei analize profunde și complexe juridico-penale a infracțiunii analizate și care să conțină o clarificare plenară a înțelesului tuturor noțiunilor utilizate în dispoziția art.309 CP RM. Din aceasta ar face parte analiza în detaliu a obiectului juridic al infracțiunii, a laturii obiective și a laturii subiective a faptei infracționale cercetate, precum și investigarea complexă a caracteristicilor subiectului infracțiunii date. Unul din principalele scopuri ale investigației științifice a constat în formularea propunerilor direcționate spre înlăturarea carențelor de

care suferă, în opinia noastră, norma prevăzută la art.309 CP RM.

Bibliografie

1. Cod Penal al Republicii Moldova, publicat:14.04.2009, în Monitorul Oficial Nr.72-74, art Nr:195.

2. CUȘNIR, V., BERLIBA, V., ZOSIM, Al., CARP, S., Cojocaru, R., Ursu, V. *Studiu selectiv în materie de drept penal*, 2004. 135 p. -ISBN 9975-935-37-0

3. Legea Nr.252 din 08-11-2012 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, publicat în M.O. nr.263-269 art.855, 21.12.2012.

4. BRÎNZA, S., STATI, V. *Drept Penal Partea Specială*, Vol.II, 2011. 754 P.- ISBN 978-9975-53-034-7

5. *Ibidem*, p.755-756.

6. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal, Partea Specială*, Volumul II, Chișinău 2015, ISBN978-9975-53-470-3, p.790.

7. *Ibidem*, p.791.

8. MACARI, I. *Drept Penal al R.M. Partea Specială*. Chișinău 2003, ISBN: 9975-70-247-3 p.360.

9. *Ibidem*, p.361.

10. BORODAC, A. *Manual de Drept Penal, Partea Specială*, Chișinău 2004, ISBN: 9975-9788-7-8, p.456.

11. ULIANOVSKI, Gh. *Infrațiuni care împiedică*

înfăptuirea justiției, Chișinău 1999, ISBN: 9975-9564-4-4, p.4.

12. *Ibidem*, p.11.

13. ULIANOVSKI, Gh., CURMEI, I. *Latura obiectivă a infracțiunii de constrângere de a face declarații*, Revista Națională de Drept, Nr.1(183)/2016, p.2, ISSN 1811-0770

14. *Ibidem*, p.3.

15. ULIANOVSKI, Gh., CURMEI, I. *Subiectul și latura subiectivă a infracțiunii de constrângere de a face declarații*, Revista Națională de Drept, Nr.2(184)/2016, p.29, ISSN 1811-0770

16. POALELUNGI, M., DOLEA, I., VÎZDOAGĂ, T. *Manualul Judecătorului pentru cauze penale*, Ed.I-Ch.: S.n., 2013, ISBN: 978-9975-53-231-0

17. PAVLIUC, Gh.I. *Judecătoria Chișinău - Alte acte ilegale în cazul constrângerii de a face declarații: aspecte penale și procesual penale*, Актуальные научные исследования в современном мире» ISCIENCE. IN.UA_ Выпуск 1(45) ч. 1 ISSN 2524-0986 116 УДК 343.14:343.985.2:343(478), pag.116.

18. Comentariu - Codul Penal al Republicii Moldova, Nr.985-XV din 18.04.2002, în Monitorul Oficial al RM nr.72-74/195 din 14.04.2009, ISBN: 978-9975-105-20-0, pag.676.

19. *Ibidem*, p.676.

20. MACARI, I. «Drept penal al R.Moldova» (p.generală), Ed.Chișinău, 1999, p.24.